

**Державне агентство України з розвитку
меліорації, рибного господарства та продовольчих програм
Державна наукова установа "Інститут рибного господарства,
екології моря та океанографії" (ДНУ "ІРГЕМО")**

м. Київ, вул. Старокиївська, 10 Ф, Україна 04116;
ел.пошта: irgemo@ukr.net, код ЄДРПОУ 45400343

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т. в. о. директора ДНУ "ІРГЕМО",
канд.біол.наук, ст.наук.співр.

Леонід ІЗЕРГІН

16.04.2025

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

щодо встановлення розміру штрафів за порушення суб'єктами
господарювання законодавства про рибне господарство, виявлених
під час здійснення заходів із державного нагляду (контролю),
а також а також штрафів за неконтрольоване, непідзвітне,
незаконне рибальство (ННН-рибальство)

Відповідальний виконавець,
заступник директора з
наукової роботи ДНУ
"ІРГЕМО", канд.біол.наук,
ст.наук.співр.

Костянтин ДЕМ'ЯНЕНКО

16.04.2025

На сьогодні в Україні здійснюється імплементація законодавства Європейського Союзу в усіх галузях. У цьому контексті проводиться робота щодо вдосконалення норм законодавства про рибне господарство України у частині санкцій до суб'єктів порушень у вигляді штрафів за порушення по суті та у вигляді компенсації завданої шкоди.

Основою законодавства рибного господарства ЄС є спільна політика в галузі рибальства - Common Fisheries Policy (CFP), яку концептуально представлено у Регламенті ЄС № 1380/2013, відповідно до якого якої держави-члени ЄС повинні вживати відповідних заходів для забезпечення контролю, перевірки та забезпечення дотримання заходів, що здійснюються в рамках CFP, включаючи встановлення ефективних, пропорційних та стримуючих покарань. Перш за все, дотримання правил CFP має забезпечуватись за допомогою ефективної системи контролю рибальства Союзу, включаючи боротьбу з ННН рибальством.

Існуючі у даний час в Україні штрафи за порушення у сфері охорони водних біологічних ресурсів були встановлені Адміністративним кодексом понад 20 років, і тому вже не відповідають економічній ситуації в країні і не спонукають порушників до припинення незаконної діяльності.

ДНУ "Інститут рибного господарства, екології моря та океанографії" у 2024 році за даним напрямом було виконано наукову розробку, в якій проаналізовано відповідність українських норм європейським засадам встановлення розміру санкцій та розроблено методичний підхід до застосуванням цих принципів в умовах нашої країни.

За результатами виконаного дослідження запропоновано наступний підхід до обґрунтування розмірів штрафів.

Прийнято, що кожне порушення має оцінюватись на предмет серйозності, зокрема за такими критеріями як характер шкоди, розмір шкоди, повторюваність порушення, тощо. Має бути забезпечене, щоб фізична особа, яка вчинила серйозне порушення, або юридична особа, притягнута до відповідальності за серйозне порушення, каралася ефективними, пропорційними адміністративними

санкціями, що забезпечують стримуючий вплив відповідно до набору санкцій та заходів (відповідає Главі IX Регламенту (ЄС) № 1005/2008).

Цілком слідуючи даному підходу, ДНУ "ІРГЕМО" пропонує категоризацію порушень, з позначенням коефіцієнтів для розрахунку штрафів за формулою:

$$S = B * K,$$

де S - розмір штрафу у грошовому вираженні, B - база для розрахунку (мінімальний штраф у грошовому вираженні), K - коефіцієнт відповідно до категоризації порушень.

Категоризацію порушень ДНУ "ІРГЕМО" здійснено за експертною оцінкою впливу порушення на стан водних біоресурсів та рибного господарства.

Зміст впливу порушень суб'єктами господарювання законодавства про рибне господарство під час здійснення рибогосподарської діяльності наведено у таблиці 1. Власне зміст впливу відображено у позиції 3 таблиці, а відносний рівень позначено як відповідний базовий коефіцієнт у позиції 2.

Таблиця 1 - Категорії порушень суб'єктами
господарювання законодавства про рибне господарство

Категорія	Основний коефіцієнт для розрахунку штрафів	Вплив порушення на стан водних біоресурсів та рибного господарства в цілому	Склад порушень
1	2	3	4
1	1	Порушення має технічну природу, може відбутись за відсутності відповідної компетенції або недостатнього рівня організації роботи з боку осіб, що представляють суб'єктів господарювання. Порушення безпосередньо не призводить до нанесення шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Неналежним чином ведеться облік спеціального використання (добування, вилову) водних біоресурсів; неналежне подання інформації до електронної системи еРиба; - Звітність, передбачена законодавством, не надається в повному обсязі та/або у встановлені строки (неподання або несвоєчасне подання форми 1Ф Риба та інших форм передбаченої законодавством звітності у сфері рибного господарства)

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
2	2	Порушення має технічну природу, може відбутись за відсутності відповідної компетенції або недостатнього рівня організації роботи з боку осіб, що представляють суб'єктів господарювання. Порушення за своїм змістом призводить або може призвести до нанесення незначної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Недотримання програми дослідного лову (у разі здійснення дослідного вилову); - Внесення плати за спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється несвочасно; - Викидання улову або його частки у водний об'єкт, крім випадків, передбачених законодавством;
3	4	Порушення має технічну природу, може відбутись за відсутності відповідної компетенції або недостатнього рівня організації роботи з боку осіб, що представляють суб'єктів господарювання. Порушення за своїм змістом призводить або може призвести до нанесення значної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Обсяги реалізованих та готових до реалізації водних біоресурсів та/або продукції, виготовленої з них, не відповідають обсягу водних біоресурсів, що були добуті (виловлені) або мають інше підтвердження походження (різниця становить більш ніж 10% по вазі); - Недотримання правил та/або режимів промислового рибальства (за виключенням змісту порушень, що були зазначені вище)
4	4	Грубе порушення законодавства (свідоме або таке, що ігнорує законодавство), яке безпосередньо не призводить до нанесення шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Не ведеться або не здійснюється системно облік спеціального використання (добування, вилову) водних біоресурсів; ненадання інформації до електронної системи еРиба; - Відсутність бирок маркування знарядь лову; - Невиконання приписів про усунення в установлені строки виявлених порушень; - Вихід рибальського судна з місця базування/порту на акваторію водного об'єкту без встановлення технічного засобу системи дистанційного контролю (далі - ТЗСДК) або експлуатація судна з вимкненим ТЗСДК (для усіх випадків, коли законодавство вимагає наявності ТЗСДК)

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4
5	8	Грубе порушення законодавства (свідоме або таке, що ігнорує законодавство), яке безпосередньо призводить або може призвести до нанесення незначної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Відсутність або неналежний технічний стан рибозахисних споруд на гідротехнічних об'єктах та водозаборах; - Недотримання вимог щодо використання в аквакультурі чужорідних немісцевих видів тварин/рослин (водних біоресурсів); - Перешкоджання доступу до місць добування (вилову), зберігання, утримання, відтворення водних біоресурсів, на рибоприймальні пункти та місця реалізації водних біоресурсів, на риболовні судна та інші плавучі засоби, зайняті в технологічному процесі, представників центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державний контроль за провадженням рибогосподарської діяльності, ненадання на їх вимогу документів щодо обліку та використання водних біоресурсів
6	12	Грубе порушення законодавства (свідоме або таке, що ігнорує законодавство), яке безпосередньо призводить або може призвести до нанесення значної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Відсутність або недотримання ліміту (квот, часток) добування (вилову) водних біоресурсів; - Відсутність погодження проведення будівельних робіт, днопоглиблювальних робіт, видобування піску та гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій у рибогосподарських водних об'єктах та землях водного фонду; - Невиконання вимог законодавства у разі потрапляння до знарядь лову видів водних біоресурсів, які занесені до Червоної книги України, а також тварин, що не належать до водних біоресурсів (земноводні, плазуни, птахи та ссавці);

Зміст впливу та категоризацію порушень порушень у контексті неконтрольованого, непідзвітнього, незаконного рибальства (ННН-рибальство) наведено у таблиці 2. Як і в таблиці 1, власне зміст впливу відображено у позиції 3 таблиці, а відносний рівень позначено як відповідний базовий коефіцієнт у позиції 2.

Таблиця 2 - Категорії випадків неконтрольованого, непідзвітного, незаконного рибальства (ННН-рибальство)

Категорія	Основний коефіцієнт для розрахунку штрафів	Вплив порушення на на стан водних біоресурсів та рибного господарства в цілому	Склад порушень
1	2	3	4
1	2	Порушення за своїм змістом призводить або може призвести до нанесення незначної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Недотримання правил любительського рибальства
2	8	Порушення за своїм змістом призводить або може призвести до нанесення значної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів без отриманого, відповідно до законодавства, права на спеціальне використання водних біоресурсів, із застосуванням знарядь лову, що передбачені для здійснення промислового рибальства; - Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів у період заборони добування (вилову); - Відсутність будь-яких дійсних документів, що підтверджують походження реалізованих та готових до реалізації водних біоресурсів та/або продукції, виготовленої з них
3	16	Грубе свідоме порушення законодавства, що призводить або може призвести до нанесення значної безпосередньої шкоди водним біоресурсам (рибному господарству)	- Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів безотриманого, відповідно до законодавства, права на спеціальне використання водних біоресурсів, із застосуванням знарядь лову, що заборонені до використання як при здійсненні промислового, так і при здійсненні любительського рибальства; - Невиконання вимог законодавства у разі потрапляння до знарядь лову видів водних біоресурсів, які занесені до Червоної книги України, а також тварин, що не належать до водних біоресурсів (земноводні, плазуни, птахи та ссавці)

Як базу для розрахунку штрафів пропонується застосувати актуальний рівень мінімальної заробітної плати в Україні - 8000 грн.

За результатами дослідження ДНУ "ІРГЕМО" було оцінено, що даний мінімальний рівень компенсації правопорушення є достатнім як сума що є не менше середньої ціни 100 кг основних промислових (або вирощуваних в умовах аквакультури) риб.

Для кожного виду порушень пропонуються дві групи коефіцієнтів для розрахунку - коефіцієнти для порушень вперше даним суб'єктом, та коефіцієнти для повторних (2 та більше разів). Коефіцієнти для повторних порушень пропонуються на рівні +50% від коефіцієнтів для порушень вперше.

У таблиці 3 наведено коефіцієнти для розрахунку розміру штрафів за порушення суб'єктами господарювання законодавства про рибне господарство України, які визначаються при проведенні заходів державного нагляду (контролю), від бази (8000 грн), які розраховано для кожного можливого складу адміністративного правопорушення, за категоріями, обґрунтованими вище, у таблиці 1.

Відповідно до розрахунків, розмір штрафу за за порушення суб'єктами господарювання законодавства про рибне господарство України, які визначаються при проведенні заходів державного нагляду (контролю), може скласти від 8 тис. до 144 тис. грн.

Таблиця 3 - Дані для розрахунку розміру штрафів за порушення суб'єктами господарювання законодавства про рибне господарство України, які визначаються при проведенні заходів державного нагляду (контролю)

№ з/п	Склад адміністративного правопорушення	Коефіцієнти для розрахунку розміру штрафу від бази (8000 грн)	
		Порушено вперше	Повторне порушення
1	2	3	4
1	Відсутність або недотримання ліміту (квот, часток) добування (вилову) водних біоресурсів	12	18
2	Відсутність бирок маркування знарядь лову	4	6

Продовження таблиці 3

1	2	3	4
3	Неналежним чином ведеться облік спеціального використання (добування, вилову) водних біоресурсів; неналежне подання інформації до електронної системи еРиба	1	1.5
4	Не ведеться або не здійснюється системно облік спеціального використання (добування, вилову) водних біоресурсів; ненадання інформації до електронної системи еРиба	4	6
5	Обсяги реалізованих та готових до реалізації водних біоресурсів та/або продукції, виготовленої з них, не відповідають обсягу водних біоресурсів, що були добути (виловлені) або мають інше підтвердження походження (різниця становить більш ніж 10% по вазі)	4	6
6	Недотримання програми дослідного лову (у разі здійснення дослідного вилову)	2	3
7	Звітність, передбачена законодавством, не надається в повному обсязі та/або у встановлені строки (неподання або несвоєчасне подання форми 1Ф Риба та інших форм передбаченої законодавством звітності у сфері рибного господарства)	1	1.5
8	Внесення плати за спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється несвоєчасно	2	3
9	Відсутність або неналежний технічний стан рибозахисних споруд на гідротехнічних об'єктах та водозаборах	8	12
10	Відсутність погодження проведення будівельних робіт, днопоглиблювальних робіт, видобування піску та гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій у рибогосподарських водних об'єктах та землях водного фонду	12	18
11	Невиконання приписів про усунення в установлені строки виявлених порушень	4	6
12	Недотримання вимог щодо використання в аквакультурі чужорідних немісцевих видів тварин/рослин (водних біоресурсів)	8	12
13	Вихід рибальського судна з місця базування/порту на акваторію водного об'єкту без встановлення технічного засобу системи дистанційного контролю (далі - ТЗСДК) або експлуатація судна з вимкненим ТЗСДК (для усіх випадків, коли законодавство вимагає наявності ТЗСДК)	4	6
14	Викидання улову або його частки у водний об'єкт, крім випадків, передбачених законодавством	2	3
15	Невиконання вимог законодавства у разі потрапляння до знарядь лову видів водних біоресурсів, які занесені до Червоної книги України, а також тварин, що не належать до водних біоресурсів (земноводні, плазуни, птахи та ссавці)	12	18

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4
16	Перешкоджання доступу до місць добування (вилову), зберігання, утримання, відтворення водних біоресурсів, на рибоприймальні пункти та місця реалізації водних біоресурсів, на риболовні судна та інші плавучі засоби, зайняті в технологічному процесі, представників центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державний контроль за провадженням рибогосподарської діяльності, ненадання на їх вимогу документів щодо обліку та використання водних біоресурсів	8	12
17	Недотримання правил та/або режимів промислового рибальства (за виключенням змісту порушень, що були зазначені вище)	4	6

У таблиці 4 наведено коефіцієнти для розрахунку розміру штрафів за неконтрольоване, непідзвітне, незаконне рибальство (ННН-рибальство), від бази (8000 грн), які розраховано для кожного можливого складу адміністративного правопорушення, за категоріями, обґрунтованими вище, у таблиці 2.

Відповідно до розрахунків, розмір штрафу за неконтрольоване, непідзвітне, незаконне рибальство (ННН-рибальство) може скласти від **16 тис. до 192 тис. грн.**

Таблиця 4 - Дані для розрахунку розміру штрафів за неконтрольоване, непідзвітне, незаконне рибальство (ННН-рибальство)

№ з/п	Склад адміністративного правопорушення	Коефіцієнти для розрахунку розміру штрафу від бази (8000 грн)	
		Порушено вперше	Повторне порушення
1	2	3	4
1	Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів без отриманого, відповідно до законодавства, права на спеціальне використання водних біоресурсів, із застосуванням знарядь лову, що заборонені до використання як при здійсненні промислового, так і при здійсненні любительського рибальства	16	24
2	Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів без отриманого, відповідно до законодавства, права на спеціальне використання водних біоресурсів, із застосуванням знарядь лову, що передбачені для здійснення промислового рибальства	8	12

Закінчення таблиці 4

1	2	3	4
3	Здійснення добування (вилову) водних біоресурсів у період заборони добування (вилову)	8	12
4	Відсутність будь-яких дійсних документів, що підтверджують походження реалізованих та готових до реалізації водних біоресурсів та/або продукції, виготовленої з них	8	12
5	Невиконання вимог законодавства у разі потрапляння до знарядь лову видів водних біоресурсів, які занесені до Червоної книги України, а також тварин, що не належать до водних біоресурсів (земноводні, плазуни, птахи та ссавці)	16	24
6	Недотримання правил любительського рибальства (за виключенням змісту порушень, що були зазначені вище)	2	3

Впровадження даних норм, безумовно, сприятиме підвищенню ефективності запобігання порушенням у сфері рибного господарства та збільшенню обсягів коштів, що надходитимуть до державного бюджету як компенсація за порушення, які все ж були вдіяні.